

predla pri izpitu na učiteljski zato, ker ste članica naše „Zveze“, je zelo zanimivo. Res je, da bi Vam „trda predla“, ako bi Vas imeli v rokah „napredni Tovariševci“, (sic!) toda v teh rečeh nimajo nobenega vpliva, (— saj ga tudi niso iskali, ker ga ne potrebujejo) dasi bi ga radi imeli. (Kdo bi ga rajši imel kakor kolovodje Slomškarjev!) Izpraševalna komisija Vas ne bode vprašala po legitimaciji „napredne Učiteljske Zveze“ (— verjamemo, da ne; saj sede v izpraševalni komisiji nepristranski, pošteni in za napredek ljudskega šolstva vneti možje; drugače bi pa bilo, če bi sedeli v tej komisiji kolovodje Slomškarjev; leti bi pa gotovo vsakega najprvo vprašali po legitimaciji nenapredne Slomškove Zveze*) —, ampak po tem, kaj znate. Zato se dobro pripravite in pojte v Ljubljano. Nič se ne bojte! . . . (Tete šment, to je „korajža“.) In ako Vas „raztrgajo“ (— sami po sebi vatle merijo —) v časopisih, ni nič hudega. (To je pa res; saj so klerikalni listi že vsakega naprednega in svobodomiselnega učitelja „raztrgali“ v časopisih na kosce ter mu pretipali jetra in obisti, pa nobenemu ni nič hudega.) Vaš ugled v očeh poštenih (t. j. klerikalnih) ljudi ne bo nič trpel. Sicer pa ravno tistemu, ki se je tako grozil, potem lahko dobro posvetite.* (Kako neki bo revež Slomškar svetil drugim, ko tava sam v temi!)

Tako torej modruje urednik — neučitelj „Sl. Učitelja“. Namen je jasen: počrniti in denuncirati napredno učiteljstvo ter pritisniti na izpraševalno komisijo za „svoje“ pristaše. Rečemo pa: kolikor besedi, toliko laži. Poizvedovali smo, kdo bi bil tisti „znan“ ljubljanski učitelj, ki bi „koleginji“ urednika-duhovnika tako „grozil“, a ga nismo našli. Na dan z imenom dotične „koleginje“ in znanega ljubljanskega ljudskega učitelja! Dokler se to ne zgodi, je pisec nesramno lagal in obrekoval.

Slovensko ženstvo namerava prav v kratkem ustanoviti društvo, katerega namen je vsestranska organizacija ženstva v svrhu njega izobraževanja, povzdigo njega socialnega in gospodarskega položaja ter branitev njega interesov. Društvo bode slonelo na načelu popolne enakopravnosti vseh stanov; vse nadaljne informacije daje načelnica pripravljalnega odbora, gospa Berta dr. Trillerjeva v Ljubljani.

Slomškarji, čujte! Župnik Goth. Abeiger v Wutzelsdorfu v Spodnjem Avstrijskem je dejal na propovednici: „Danes slavi 70letnico rojstva njegovega Veličanstva vsak od ministra do najposlednejšega vaškega učitelja. Gospod župnik torej na vsem božjem svetu ni našel drugega najposlednejšega človeka kot učitelja. In še vedno so nekaterim — oči zaprtel! Dunajski župan Lueger, katerega obožujejo naši klerikalci, je svobodomiselnega učitelja in državnega poslanca Seitzza kar brez uzroka odslovil iz službe. Tako bi delali tudi z nami naši klerikalci, če bi dobili vojke v roke. Pripravljajmo se temeljito na prihodnje deželno-zborske volitve, da ne zaseje satan med pšenico ljuljke, če bi mi spali. Torej, le zopet takoj na krov!“

III. kongres slovanskih novinarjev bo letos v Dubrovniku dne 8. mal. travna.

Slovenska šolska Matica je priredila dne 25. sušca svoje prvo predavanje v I. državni gimnaziji. Predaval je zelo zanimivo in poučno g. prof. Macher „o rudečem snegu in blatnem dežju“. Poslušalcev je bila polna dvorana. Počastil je predavanje s svojo prisotnostjo tudi Nj. ekselenca g. deželni predsednik baron Hein v spremstvu dvornega svetnika grofa Schaffgotscha. Želeti bi bilo, da priredi „Slov. šolska Matica“ še več takih javnih predavanj.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta v Postojini dne 23. svečana 1901. Poročilo c. kr. okr. šol. nadzornika s kurentnim potom izvršenih vlogah izza zadnje seje se pritrjevalno vzame na znanje. Nato se sklene, da je na ljudski šoli v Senožečah zaradi bolezni med učiteljstvom s poukom za teden dni prekiniti. Prošnja nadučitelja za denarno podporo predloži se priporočilno c. kr. dež. šol. svetu v ugodno rešitev. Določijo se verske vaje za šol. mladino v Senožečah. Reši se več pritožb disciplinarnega

značaja. Za ljudski šoli v Trnovem in Podstenjah imenujeta se krajna šol. nadzornika. Pripoznajo se starostne doklade in sicer učiteljici V. Puppis-evi v Košani prva od 1. oktobra 1900; učitelju Fr. Punčuhu v Vipavi druga od 1. januarja 1901 in dne 15. marca 1900 umrli učiteljici M. Moser-jevi v Št. Vidu nad Vipavo, tretja od 1. aprila 1900 v prid njenim nepreskrbljenim otrokom. Končno suspendira se od poslovanja kraj. šol. sveta predsednik nečega kr. šol. sveta za čas njegove sodnijske preiskave.

— a

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta Logaškega dne 21. svečna 1901. Poročilo c. kr. okr. šol. nadzornika o rešitvi izza zadnje seje došlih kurentnih stvaréh, se je vzelo pritrjevalno na znanje, — Pripoznale so se starostne doklade in sicer: učiteljici J. Susteršič II. od 1. okt. 1900; naduč. I. Bozji V. od 1. febr. 1901; naduč. A. Sežunu II. od 1. jan. 1901; uč. B. Šullerju II. od 1. jan. 1901. Prošnja nekega nadučitelja za povrnitev vsote od 533 K 30 h, ker se mu je brez lastne krivde I starostna doklada prepozno priznala, se je priporočilno odstopila c. kr. dež. šol. svetu. Vsled poziva c. kr. dež. šol. sveta se je taistemu, gledé pritožbe proti nekemu učitelju zaradi nepostavnega kaznovanja nekega otroka, podalo primerno pojasnilo. Imenoval se je kr. šol. nadzornik za I šolo v okraju. Rešila se je neka prošnja za izpust iz vsakdanje šole.

Simon Jenko: Pesmi II.

Precej takrat, ko sem začel pregledovati Jenkovo literarno zapuščino, se mi je zazdelo, da bodo nekatere njegovih pesmi izzvale odpor, a ne pri razsodnih, temveč pri nerazsodnih ljudeh. In zgodilo se je tako! Z veličastno ogorčenostjo je napisal naš veliki estetik A. U. v „Slovenca“ listek, v katerem imenuje II. zvezek Jenkovih pesmi literaren škandal. A vse huje šele pride, ko se oglasita „Dom in Svet“ in „Katoliški Obzorik“. Na to sem bil in sem pripravljen. Saj od takih ljudi ni drugega pričakovati! Če trgajo z obupno strastjo nad črto naš nedolžni „Zvonček“, je samo ob sebi umljivo, da imenujejo pod črto, kjer je prostor leposlovju in duhovitosti, pesmi Simona Jenka literaren škandal!

Pri vsem tem me veseli to, da je glavna krivda na moji strani in da ne trpi dobra stvar zaradi tega niti najmanjše škode. „Zvonček“ uspeva čimdalje bolj, in Simon Jenko spi mirno in nevzdrumno na kranjskem pokopališču, in II. zvezek njegovih pesmi je obsinil njegovo gomilo s še lepšo slavo. Ljudje pa ga kupujejo in bero. To je vse, kar se je zgodilo . . .

Sedaj imamo pesnika Simona Jenka v celoti pred seboj. Meni, ki sem uredil II. zvezek njegovih pesmi, pravzaprav ne pristoji, da bi pisal o njih oceno. Saj je tudi ne bom. V kratkih besedah naj navedem samo to, kar čutim ob branju Jenkovih pesmi. Tudi se mi ne zdi potrebno, da bi se zagovarjal ali celo opravičeval nasproti ljudem, ki pišejo klerikalne liste. Ti pobijajo in preklinjajo vse, kar ni zagnalo cvetov v njihovih vrstah. V tem so v resnici konsekventni. To jim je v krvi.

V predgovoru sem zapisal te-le besede: „ . . . Sodbo o pričujočih Jenkovih pesmih si bo naredil vsak bralec sam in izpoznal bo, da se tudi v njih zrcali tista Jenkova duša, ki nas tako toplo objema ob branju prvega zvezka njegovih pesmi. Tudi v teh pesmih je utelešena mehka Jenkova liriska priroda, zaplovljena tuintam z resignacijo, prepojena mestoma s sarkazmom . . .“

Verjemite, da sem jih prej dobro premislil, preden sem jih zapisal. Ali zdi se mi, da bi izrekel enako najsplošnejšo sodbo o Jenkovih pesmih vsak, kdor bi jih urejal.

Jenko je lirik skozinskoz — to nam priča vsaka stran njegovih pesmi. Pri njem ni nič prisiljenega, vse izvira naravnost iz srca in najde pot v srce, ki ni zakrnjeno. Življenje, tragično in nemirno, polno prevar in upadlih upov, je zapisalo v te pesmi svoj dnevnik. In to življenje je odkritosrčno; takšno se nam kaže, kakršno je bilo v resnici — brez olepšavanja, brez zagovarjanja samega sebe, brez sebičnega poudarjanja svojih kreposti, brez objokavanja svojih slabosti stoji pred nami. — Kar je Jenko čutil, kar je videl, kar je doživel — vse nam je povedal. Kar mu je seglo do duše, kar se mu je dotaknilo srca, to mu je zbudilo misel, čuvstvo, idejo, in to je Jenko povedal v pesmi. Da, odkritosrčen je ta naš dobri Simon Jenko, in zato niso vsi zadovoljni z njim!

Pa zakaj bi tudi ne bil odkritosrčen? Odkod in od koga je moč, ki mu je zatrepetala v duši in mu rodila pesem? Pa naj bi se je sramoval? Kdo je boljši človek, ali tisti, ki je poln slabosti, pa se nam kaže poln kreposti, ali tisti, ki se nam kaže takega, kakršen je v resnici? Dandanes smo že vajeni, da verjamemo krinkam, da verjamemo besedam, ki šepčejo molitve, a ne vidimo srca, ki preklinja! Dandanes vpijemo: Glejte, takšni smo, takšni smo! Kako smo dobri, kako smo popolni! Kar živi in deluje v nas, vse je čisto, blago in plemenito! — A kadar smo sami s seboj, takrat nam šine rdečica v lice, takrat priznamo: O, kako grdo lažemo, kako nersramo varamo sebe in druge! — Kadar pa zamre v nas še to tiho priznanje lastne krivde in slabosti, takrat smo šele pravi ljudje . . .

Kjer je Jenko resen, tam pretresljivo vpljiva na bralca. Ni jokav in solzan, nego z moško vdanostjo nosi breme življenja. Le tuintam se mu izvije vzdih, ki prosi rešitve. Tako je pri vsakem človeku, ko mu omaguje moč pod pezo, ki mu jo je naložila na rame usoda. Zato nam je Jenko simpatičen pesnik. Bralca ogreje, v njem zbudi sočutje, v njem zbudi prepričanje, da ni bil Jenko zatopljen samo sam vase, nego da je bil dovteten za zunanje vtiske, da je proučeval življenje ter ga premostril do zadnjih skrivnosti. Pesnik, kije spesnil „Našo moč“ in „Srečniku“, ni bil slep za to, kar se je godilo okolo njega!

Velika, jaka moč, navdahnjena s hrepenenjem po resnici in ojačena z brezobzirnostjo, je počivala v njem. In če je pesnil Jenko v tistih žalostnih časih, ko je bilo pesništvo pri mnogih rokodeljstvo, tako kakor je, bi govoril danes njegov duh z vse večjo svobodo, ko nam vendar, hvala Bogu, ni treba nositi rokopisov v pregled ljudem, ki sežigajo zbirke pesmi. Zato se mi zdi, da bi Jenko, ko bi prirejal pesmi sam za tisk, ne izpustil nobene, nego bi dodal še kaj drugega. Seveda bi bila oblika ponekod gladkejša, popolnejša. Jenko pa je pisal v poslednjem času naglo, ker se mu je mudilo umreti. Glavno mu je bilo, da je povedal vse to, kar se mu je še oglašalo v duši — na k a k o ni bilo več časa misliti. Ugašalo je že njegovo solnce . . .

Njegovo solnce je ugašalo in ugasnilo! Ostal nam pa je Jenko — ves, kakršen je bil, kakršen je živel,

čutil in delal. In kako je bil časih norčav sam s seboj! Kadar mu je bilo najhuje, najtežje, takrat se je oglašil v hudomušni pesmi, ki se ji je zasmel sam. Zatorej pa tudi bolé nekatere izmed njegovih pesmi. Ironija tolaži in draži.

S povešeno glavo in zatopljen v trdo sedajnost je hodil Jenko po lepih gorenjskih tleh, kjer šumi Sava in kjer so vinske gore. In lepota prirode mu je objela dušo in vtisnila se mu je vanjo. In takšno, kakršno je gledal, nam je zopet naslikal z neminljivimi barvami v svojih pesmih. Če bi ne imele Jenkove pesmi nič drugega lepega v sebi, imajo to: V njih je opisal krasoto slovenske zemlje, ki jo je ljubil, kateri v čast in v lepšo bodočnost je navdušeno dvigal čašo.

II. zvezek Jenkovih pesmi je ilustroval I. Vavpotič, slikar, ki ima fin okus in bogato nadarjenost. Ilustrovanje pesnikov je ilustratorjeva subjektivna razlaga njih del, zatorej ne moremo reči: To ni dobro, to je dobro. Presojati nam je samo ilustracije kot take, ki so v takih slučajih bolj za oko, nego za srce. Polne življenja in duha so podobne k pesmim „Pevec“, „Zvečer“ in „Naša moč“. Naslovna podoba karakterizuje Jenka sploh: Jenko je bil nežen lirik, ki je ljubil sumeče vode, ki se pretekajo po slovenskih tleh, in vitke breze, ki rasto po naših gajih. Po moji sodbi so Vavpotičeve ilustracije lepe, zasnovane v ilustratorjevem mišljenju, torej daleč od šablone.

Založnik g. Fischer je opremil to Jenkovo knjigo erotike in duha kar najlepše ter ji dal nizko ceno. Zatorej pride lahko v vsako slovensko hišo on, ki ga hočemo imeti za slovenskega Heineta — naš Simon Jenko!

Na Dunaju, v sušcu 1901.

E. Gangl.

Listnica uredništva:

Vsem somišljenikom: Srečne in vesele velikonočne praznike!

Naznanjam da je

III. zvezek Šolskih pesmi

nabral in izdal **Gabr. Majcen**

— izšel v drugi izdaji. —

Cena mu je 80 h (brez poštne). Dobita se še tudi prva dva zvezka.

V Mariboru, dne 1. sušca 1901.

Viljem Blanke, knjigarna.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

„Učiteljski Tovaris“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnogoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Jožef Pance**. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska **Millčeva tiskarnica** v Ljubljani.